

Samenvatting

De commissie stelt voor om de bundel 'Op Toonhoogte' (ed. 2015) in te voeren voor de gemeentezang. Hiernaast dient het Liedboek gehandhaafd te blijven om alle 150 psalmen te kunnen zingen. De huidige kinderbundel kan vervallen. Gastpredikanten dienen goed geïnstrueerd te worden opdat ze gebruik maken van de beschikbare verscheidenheid aan "type" liederen. Als vervolgstap is bezinning nodig op de wijze van begeleiden van de gemeentezang en het bevorderen van de kwaliteit hierin.

Achtergrond

De liturgiecommissie is opgericht om uitvoering te geven aan wat het beleidsplan meldt onder 'Erediensten – beleidsvoornemens': *"Om niet enkel met oog voor deze tijd, maar ook op een bijbels verantwoorde wijze de liturgie (orde) van de samenkomsten van de gemeente waar nodig anders vorm en inhoud te geven, willen we ons deze beleidsperiode bezinnen op liturgie in de bredere zin van het woord. Daarbij onderzoeken we onder andere of en zo ja welke liederen/liedbundels naast of in plaats van het Liedboek voor de kerken (1973) gebruikt kunnen worden."*

Deze bezinning is door de kerkenraad in beperkte vorm aan de commissie opgedragen, te weten:

1. *Het al of niet zingen van liederen naast het liedboek;*
2. *welke liederen (naast het liedboek) dat moeten zijn;*
3. *de wijze van begeleiden van de samenzang.*

De commissie heeft in december 2019 een advies uitgebracht. Daarin staan, na het formuleren van een aantal uitgangspunten en overwegingen, de volgende adviezen in relatie tot de hierboven gestelde opdracht:

1. *Het lijkt de commissie goed dat we naast het liedboek van 1973 ook andere liederen gaan zingen, zonder ons vast te leggen op één andere bundel;*
2. *de commissie benadrukt het streven naar verscheidenheid aan "type" liederen in iedere dienst, in andere woorden: niet alle liederen uit dezelfde hoek;*
3. *bij de keuze van de liederen wordt gezocht naar verbreding van de liedkeuze, o.a. door het aanleren van nieuwe liederen. Nieuwe liederen dienen we als gemeente te oefenen, waarbij goed voorspelen of voorzingen van belang is. Een separate opdracht voor het in kaart brengen van de onderricht behoefte bij muzikanten dient door de kerkenraad gegeven worden.*

Concreet werd voorgesteld om te starten met het samenstellen van een gemeente-bundel, op basis van de kinderbundel die inmiddels een plaats heeft in de eredienst, aangevuld met 50 liederen conform de uitgangspunten en overwegingen.

In de kerkenraadsvergaderingen van januari en februari 2020 is dit advies besproken. De kerkenraad besluit het eerste deel van het advies van de commissie over te nemen: in de gewone erediensten naast het liedboek van 1973 ook andere liederen te gaan zingen. De kerkenraad spreekt de voorkeur uit voor een bestaande bundel, niet een in eigen beheer. Op de groothuisbezoeken zal een inventarisatie gemaakt worden van welke liederen onder gemeenteleden geliefd zijn. Er wordt besloten het proces van verbreding in de liedkeuze bewust los te koppelen van de discussie over de wijze van begeleiding.

Onderzoek liedvoorkeuren

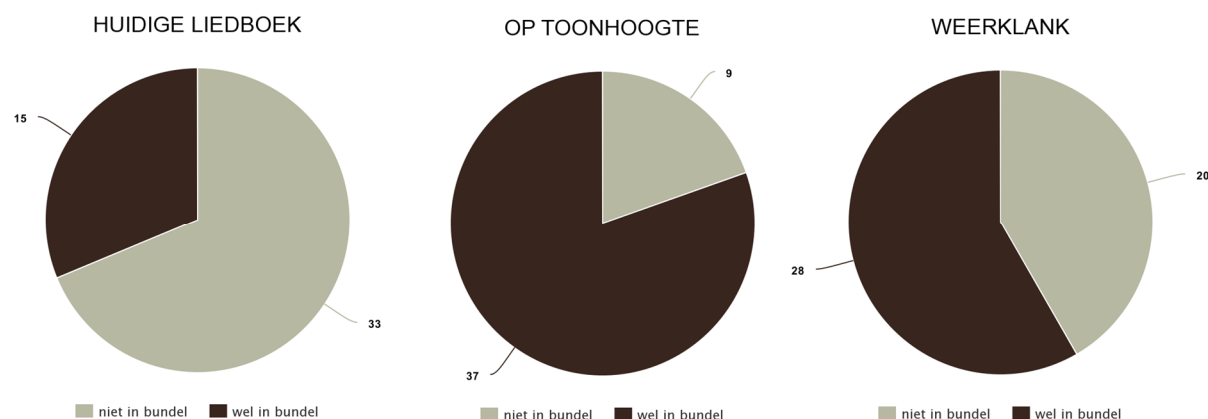
Tijdens de groothuisbezoeken met als thema 'Zing voor de Heer' staat het lied in de eredienst centraal. Er is gepolst wat er leeft, waar verlangen naar is en waar weerstand tegen is.

Tijdens de inventarisatie hebben vele personen hun lievelingslied opgegeven. Het tegenovergestelde, de vraag naar liederen die weerstand opwekken, leverde geen concrete liederen op. Wel werden hier algemene opmerkingen gemaakt als 'te moeilijke wijs', 'onbegrijpelijke taal' (verouderd of anderstalig), 'niet op een harde beat' en 'ik moet ze wel kennen'. De opgave van geliefde liederen is verwerkt waarbij gekeken is in welke bundel(s) de liederen voorkomen – veel liederen staan in meerdere bundels. In totaal zijn 61 liederen genoemd, in totaal zijn 48 unieke liederen genoemd. De resultaten zijn weergegeven in de onderstaande tabel- en grafiekvorm, waarbij de liedbundels waar weinig genoemde liederen in voorkomen zijn samengenomen.

Opvallend is dat het Liedboek voor de Kerken, onze huidige liedbundel voor de eredienst, zeer laag scoort: nog geen derde van de genoemde liederen staan erin. Dit onderstreept het belang van verbreding van de liedkeuze. Het nieuwe Liedboek (2013) scoort weliswaar hoger dan het huidige, met 46% van de aangedragen liederen erin te vinden, maar nog altijd is de meerderheid er niet in te vinden. De bundel 'Op Toonhoogte' scoort het hoogste en blijkt meer dan driekwart van de geliefde liederen te bevatten.

OUDEREN, 48 liederen uit groothuisbezoeken	Bundel			
	<i>huidige liedboek</i>	<i>Op Toonhoogte ('15)</i>	<i>Weerklank</i>	<i>Geen van deze 3</i>
Lied staat erin	12	33	22	7
Staat erin met gewijzigde tekst	3	4	6	-
Totaal	15	37	28	7
Percentage	31%	77%	58%	15%

Ook onder de jongeren is navraag gedaan door de leiding van tienerclub en kindernevendienst. Dit leverde nog 19 unieke liederen op.

JONGEREN, 19 unieke liederen genoemd	Bundel			
	<i>huidige liedboek</i>	<i>Op Toonhoogte ('15)</i>	<i>Weerklank</i>	<i>Geen van deze 3</i>
Lied staat erin	0	15	4	2
Percentage	0%	79%	21%	11%

Opvallend is dat bij de jongeren het Liedboek - net als bij de ouderen – laag scoort; zelfs geen enkel lied uit het Liedboek is er genoemd. Ook met het oog op de jeugd is verbreding van de liedkeuze dus dringend noodzaak. Net als bij de ouderen scoort de bundel 'Op Toonhoogte' het hoogste. De bundel

'Weerklank', die bij de ouderen tweede was, scoort hier laag. Reden is dat in deze bundel weinig hedendaagse evangelicale liederen staan, terwijl die juist populair zijn bij de jongeren.

Sommige liederen werden meermaals genoemd. Als dit wordt meegewogen wijzigen de getallen enigszins, maar blijven de conclusies geheel hetzelfde.

Onderzoek huidige praktijk

Aanvullend is er een inventarisatie gemaakt van de liederen die daadwerkelijk gezongen zijn in onze erediensten van Hemelvaart tot en met de Startzondag, om ook de voorkeuren van predikanten te verwerken in het advies. 66% van wat gezongen is, blijkt uit het Liedboek te komen. De overige 34% komt door het wekelijkse kinderlied, maar ook door vrije liederenkeuze bijvoorbeeld wanneer er een gedrukte liturgie is. Anderzijds was het Liedboek de standaardbundel waaruit in eerste instantie door de predikant gekozen werd.

Van de liederen die niet uit het Liedboek komen, is grofweg de helft in 'In Toonhoogte' te vinden. Gesteld kan worden dat toevoegen van een bundel geen noemenswaardig effect zal hebben op de inhoudelijke keuzemogelijkheden van een predikant.

Karakterisering bundel 'Op Toonhoogte'

Vanuit het voorgaande ligt het voor de hand om de bundel 'Op Toonhoogte' aan te bevelen voor de samenzang in onze gemeente. Daarom nu eerst een korte kenschets van deze bundel.

'Op Toonhoogte' is een uitgave van de Hervormd Gereformeerde Jeugdbond. Oorspronkelijk bedoeld voor het jeugdwerk maar ook in gebruik in de eredienst, onder andere bij verschillende gemeentes in onze streek. De bundel bevat 568 liederen met een breed aanbod uit verschillende tradities. Alle liederen passen binnen de gereformeerde belijdenis. Het muzikale karakter is gevarieerd, niet alleen voor orgel gedacht. Uitgangspunt is wel altijd samen zingen, niet meezingen met een leadzanger. De teksten zijn veelal goed toegankelijk, niet te verheven of literair; soms is er wat gedateerde taal, vooral in bekende liederen. Enkele Engelse liederen zijn zonder vertaling opgenomen. De eerste 75 liederen zijn psalmen uit vooral oude en nieuwe berijming, maar ook Sela, Psalmen voor Nu e.a. Van de psalmen zijn veelal slechts enkele bekende coupletten opgenomen. Achterin staat een uitgebreide rubriek met 167 kinderliederen. De bundel is beschikbaar als teksteditie (€7,99) en als uitgebreide muzikeditie met melodielijn en akkoorden (€45,-). Er is helaas geen handzame editie met alleen tekst en eenstemmige noten beschikbaar.

Advies: 'Op Toonhoogte' invoeren

De commissie adviseert om de bundel 'Op Toonhoogte' in te voeren om onze gemeentezang te verbreden. Niet alleen omdat deze goed blijkt aan te sluiten bij wat gemeenteleden graag zingen, maar ook omdat deze zich expliciet op de jeugd richt en aansluit wat zij kennen en mooi vinden. Een derde punt is deze bundel minder dan bijvoorbeeld 'Weerklank' of het Nieuwe Liedboek een binnenkerkelijk karakter heeft. Als wij onze missionaire roeping serieus willen nemen en qua erediensten uitnodigend en begrijpelijk willen zijn voor wie niet met de kerkelijke traditie vertrouwd is, is zingen uit 'Op Toonhoogte' daarbij een stap in de goede richting.

De commissie heeft overwogen of het maken van een eigen bundel toch niet beter zou zijn, maar legt dat idee terzijde. Van de liederen die in eerste instantie gekozen zouden worden, staat verreweg het grootste deel al in 'Op Toonhoogte' – veel werk dus voor een weinig ander resultaat. Wel dient beseft te worden dat we ons opnieuw vastleggen op een gefixeerde verzameling liederen. Het is wijs om te zijner tijd te bezien in hoeverre de nieuwste liederen gemist worden.

Qua keuze van vrije liederen zou feitelijk met alleen 'Op Toonhoogte' volstaan kunnen worden – de bundel bevat ook veel bekende psalmen en gezangen. Het huidige liedboek dient echter niet afgeschreven te worden, al was het maar omdat we anders niet alle 150 psalmen kunnen zingen. Zoals in het vorige advies al aangewezen is, hebben de Psalmen hebben bijzondere waarde en zijn ze onmisbaar in de gereformeerde traditie. Voor de overige liederen adviseren we een primaire oriëntatie aan op 'Op Toonhoogte', met de gezangen uit het Liedboek als extra mogelijkheid. Gastpredikanten dienen hierover geïnformeerd te worden. We raden af om in getallen vast te leggen hoeveel er uit welke bundel gezongen zou moeten worden, maar dit in de vrijheid van de predikanten te laten, waarbij de commissie nogmaals het streven naar verscheidenheid aan "type" liederen in iedere dienst benadrukt, in andere woorden: niet alle liederen uit dezelfde hoek.

Een bijkomend voordeel van 'Op Toonhoogte' is dat deze bundel een groot assortiment heeft aan kinderliederen. Hierdoor zou de huidige aparte kinderbundel kunnen vervallen. In dat geval hoeft men dus niet met méér bundels naar de kerk dan nu het geval is. De teksteditie is bovendien handzaam.

De huidige informatie aan voorgangers (voor coronatijd) was als volgt: *Er wordt gebruik gemaakt van de NBV-vertaling en er wordt gezongen uit het Liedboek voor de kerken 1973.*

Deze tekst kan vervangen worden door: *Er wordt gebruik gemaakt van de NBV-vertaling en er wordt gezongen uit het Liedboek voor de kerken 1973 en de bundel 'Op Toonhoogte'. Het verzoek is om in principe de psalmen te laten zingen uit het Liedboek voor de Kerken en de overige liederen primair uit Op Toonhoogte. Het streven is een evenwicht aan liederen uit diverse tijden en tradities.*

Vervolgstappen

- besluit kerkenraad of ze bovenstaand advies wil overnemen
- gemeenteavond houden waarin e.a.a. wordt toegelicht en de leden van de gemeente in de gelegenheid zijn hun mening kenbaar te maken [of, in coronatijd, op andere wijze??]
- besluiten per wanneer de wijziging ingaat
- aanpassing informatiebrief aan gastpredikanten
- bundels dienen te worden aangeschaft, hetzij door de kerk, hetzij door de leden
- bezinning over de wijze van begeleiding in de eredienst, het bevorderen van kwaliteit hierin en het vergroten van de bekendheid met de liederen is nodig als vervolgstap.